

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2023-81-22-29>
УДК 378.22:376-056.36]:005.336.2-021.21(045)

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАГІСТРІВ-ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІВ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**
© Капустіна О. І.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Інформація про автора

Капустіна Олена Ігорівна: ORCID: 0000-0001-8859-7435; lenaik1996@ukr.net; доктор філософії, викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; провулок Руставелі, 7, м. Харків, 61001, Україна.

У статті актуалізовано проблему розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів у системі професійної підготовки. Акцентовано увагу на підвищенні уваги з боку держави до питання рівного доступу до знань дітей з особливими освітніми потребами, що обумовлює посилення ролі фахівців галузі спеціальної освіти. Як наслідок, спостерігаються зміни в освітній парадигмі та спостерігається удосконалення нормативно-правового забезпечення. За результатами аналізу науково-педагогічної літератури встановлено, що проблема розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів в системі професійної підготовки є недостатньо розробленою. У працях науковців висвітлюються окремі аспекти зазначеної проблеми: компетентність та її структура, роль освітніх компонентів у розвитку загальної компетентності, процес формування професійної компетентності, провідні характеристики професійної компетентності, особливості професійної компетентності, розвиток спеціального педагога, підготовка майбутніх спеціалістів спеціальної освіти до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. У статті також обґрунтовано значення загальної та професійної компетентності в розвитку професійної компетентності магістрів-олігофренопедагогів. Автор наголошує, що оволодіння загальною компетентністю та професійною компетентністю є основою розвитку професійної компетентності, а тому професійна підготовка у вищому навчальному закладі повинна бути спрямована на їх розвиток у магістрів-олігофренопедагогів. Автором зроблено висновок, що розвиток фахової компетентності ґрунтуються на вивченні базових освітніх компонентів, засвоєння яких дозволяє магістрам-олігофренопедагогам опанувати основи педагогічної науки. Наголошено на ролі вивчення спеціальних методик, що відбувається шляхом набуття спеціальних знань, необхідних для здійснення фахової діяльності. Перспективою подальших досліджень визначено з'ясування сутності та структури фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів в системі професійної підготовки.

Ключові слова: компетентність, загальна компетентність, професійна компетентність, фахова компетентність, магістр-олігофренопедагог, професійна підготовка.

O. Kapustina "Theoretical aspects of professional competence development of masters-oligophrenoeducators in the system of professional training"

The article actualizes the problem of developing the professional competence of masters of oligophrenic educators in the system of professional training. Attention is focused on the increased attention of the state to the issue of equal access to knowledge of children with special educational needs, which leads to an increased role of specialists in the field of special education. As a result, there are changes in the educational paradigm and improvements in regulatory and legal support. Based on the results of the analysis of scientific and pedagogical literature, it was found that the problem of developing the professional competence of master's students in the system of professional training is insufficiently developed. The works of scientists highlight certain aspects of this problem: competence and its structure, the role of educational components in the development of general competence, the process of forming professional competence, the leading characteristics of professional competence, the features of professional competence, the development of a special educator, the training of future special education specialists for inclusive education of children with special educational needs. The article also substantiates the importance of general and professional competence in the development of professional competence of master oligophrenic teachers. The author emphasizes that mastering general competence and professional competence is the basis for the development of professional competence, and therefore professional training in higher education should be aimed at their development in master's students. The author concludes that the development of professional competence is

based on the study of basic educational components, the mastery of which allows master's students to gain knowledge of the basics of pedagogical science. The role of studying special methods is emphasized, which occurs through the acquisition of special knowledge necessary for professional activity. The prospect of further research is to clarify the essence and structure of the professional competence of master oligophrenic educators in the system of professional training.

Keywords: competence, general competence, professional competence, professional competence, master's degree in oligophrenopedagogy, professional training.

Актуальність теми дослідження.

Виклики сьогодення зумовлюють потребу в компетентних і конкурентоспроможних фахівцях, здатних вирішувати складні завдання, генерувати нові ідеї. Особлива необхідність виникає наразі у педагогах, від яких залежить рівень освіченості та культури дітей і молоді. Ураховуючи зазначене, а також підвищення уваги з боку держави до питання забезпечення рівного доступу до знань дітей з особливими освітніми потребами, що супроводжується зміною освітньої парадигми та вдосконаленням нормативно-правового забезпечення, актуалізується проблема розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів в системі професійної підготовки та посилюється роль фахівців галузі спеціальної освіти.

На думку Л. Нічуговської, Л. Ніколенко, В. Липи, у процесі сучасної модернізації вищої освіти та переходу до багаторівневої системи підготовки фахівців, здобувачі освіти, які обирають спеціальність 016 «Спеціальна освіта», повинні набути компетентностей, які забезпечать їх здатність генерувати нові ідеї та вирішувати складні діагностичні, реабілітаційні, консультативно-просвітницькі та корекційні завдання в галузі спеціальної освіти. Також вони повинні володіти методологією корекційно-педагогічної діяльності. [15, с. 39].

Погоджуючись із думкою О. Гаяш [6], відмітимо, що ключовою постаттю в забезпеченні інтеграції дітей з психофізичними порушеннями є спеціальний педагог. Це через те, що тільки він має достатні знання про закономірності психофізичного розвитку та особливості організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Однак О. Мартинчук звертає увагу на те, що сьогодні наукові розвідки щодо готовності фахівців до здійснення інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в основному фокусуються на вихователях закладу дошкільної освіти та вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл.

Наукові дослідження з удосконалення підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної педагогіки залишаються в основному в рамках медичної моделі сприйняття суспільства інвалідності та застосування нозологічного підходу, що не відповідає сучасним вимогам реформування системи освіти [10, с. 39].

Безумовно рівень професіоналізму магістрів-олігофренопедагогів впливає на успішність його діяльності під час організації освітнього процесу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Саме тому для досягнення цієї мети у закладі вищої освіти необхідно здійснювати цілеспрямовану роботу щодо розвитку фахової компетентності, що відображає здатність магістра-олігофренопедагога ефективно здійснювати діагностичну, аналітичну, корекційно-розвивальну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні підходи до визначення поняття «Питання компетентності та її структури знайшло своє відображення у працях О. Пометун, Н. Гулан, В. Власова [17]. Ю. Нирковою [14] з'ясовано роль освітніх компонентів у розвитку загальної компетентності, без якої неможлива професійна діяльність. О. Ноздровою проаналізовано процес формування професійної компетентності [16]. У науковій розвідці О. Войтех та К. Войтех [4] розглянуто провідні характеристики фахової компетентності. О. Коновою [8] розкрито особливості професійного розвитку спеціального педагога. О. Мартинчук [10] презентовано концепцію навчання майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти для роботи в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Разом із тим у працях сучасних науковців недостатньо висвітлена проблема розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів в системі професійної підготовки.

Мета статті: дослідження теоретичних аспектів розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів у системі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу.

Пріоритетним завданням державної освітньої політики визначено розвиток компетентної особистості. Здатність ефективно діяти у різних ситуаціях, обирати відповідні стратегії і оптимальні шляхи відображає рівень компетентності особистості, а спроможність до застосування теоретичного базису у вирішенні складних задач та професійних проблем є головною вимогою до сучасного фахівця.

В. Бондаренко [3, с. 92] вказує, що формування компетентної та креативної особистості з властивими нестандартними мисленням і діями є суттєвим фактором для її розвитку та важливим компонентом в системі вітчизняної освіти.

З огляду на це, важливого значення набуває якість підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти, набуття ними загальних та фахових компетентностей.

В. Муромець [12, с. 126] підкреслює, що однією з ключових цілей підготовки здобувачів освіти магістратури є систематичне підвищення якості освіти на основі інновацій; чітке визначення та стандартизація вмісту всіх компонентів освітньої системи, спрямованих на поступовий розвиток загальних (універсальних) компетентностей, підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці, створення сприятливих умов для професійного зростання та розвитку лідерських навичок.

У науковому доробку Я. Кубальбашної та О. Ткачук наголошується, що розвиток загальних компетентностей «сприяє особистості у досягненні вищих результатів навчання і відповідності сучасним вимогам суспільства та держави, умінні адаптуватися до швидких змін у динамічних умовах розвитку сучасного суспільства» [9, с. 122].

Отже, оволодіння загальної компетентності постає необхідним для фахівця. Загальна компетентність, яка виражається у спроможності швидко адаптуватися, діяти на основі критичного аналізу та мислення, здійснювати ефективну комунікацію, проявляти емпатійність, особливо важливо для магістрів-олігофренопедагогів, оскільки впливає на успішність здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Належний рівень розвитку загальної компетентності у магістрів-олігофренопедагогів дозволяє сприйняти мінливі умови часу, адаптуватися до них, забезпечує успішність професійної діяльності та комфортне існування у динамічному

сучасному світі. Для ефективної професійної діяльності магістри-олігофренопедагоги повинні бути спроможним працювати в команді, шукати і аналізувати інформацію, застосовувати знання в практичних ситуаціях. Оволодіння загальною компетентністю є підґрунтям для розвитку фахової компетентності, а тому професійна підготовка у закладі вищої освіти має бути орієнтована на її засвоєння магістрами-олігофренопедагогами.

Успішність оволодіння фаховою компетентністю залежить також і від рівня сформованості професійної компетентності. На думку О. Ноздрової, процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя в освітньому процесі закладу вищої освіти передбачає «впровадження сучасних форм й методів навчання, покращення методів формування цілісного світогляду особистості, впровадження інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес з метою забезпечення гармонійного розвитку особистості, її творчого потенціалу та можливостей самореалізації. [16, с. 120].

Отже, процес формування професійної компетентності має бути спрямований на гармонійний розвиток особистості шляхом застосування цифрових та комунікаційних технологій та передбачати вирішення низки завдань (розробку освітніх компонентів компетентнісного спрямування, відповідного методичного забезпечення, упровадження інтерактивних методів роботи, забезпечення участі кожного здобувача освіти в освітньому процесі тощо).

Ю. Галайко [5, с. 208] визнає необхідність у висококваліфікованих педагогах, спроможних методично грамотно й дидактично виважено здійснювати навчання учнів з особливими освітніми потребами в сучасних умовах. Учена наголошує на доцільності осучаснення системи розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти, Наповнюючи її оновленим вмістом, застосовуючи інноваційний педагогічний інструментарій та передові технології, спрямовані на розвиток у студентів навичок чотирьох «К» (креативність, комунікативність, критичне мислення, командна робота), ми формуємо необхідні компоненти для успішної майбутньої діяльності.

Хоча в науковій розвідці вчена звертається до проблеми професійної компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти, погоджуємось із вищенаведеною тезою. Разом із тим, уважаємо за необхідне розширити спектр

навичок, які є необхідними для магістрів-олігофренопедагогів, додавши вміння брати на себе відповідальність, емпатійність, толерантність, самостійність, навички міжособистісного спілкування.

Ю. Бистрова [2, с. 30] надає особливого значення тренінгу як ефективної форми підвищення професійної компетентності. Учена звертає увагу на те, що учасники тренінгу повинні не лише отримати нову інформацію про особливості та методику індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного закладу освіти, але й практично опанувати навички розробки індивідуального навчального плану та програми розвитку; впровадження концепції «бінарного уроку» за допомогою технологій диференційованого викладання і їхнє практичне використання.

Таким чином, процес формування професійної компетентності зорієнтований на розвиток фахівця, який здатен застосовувати сучасні технології та форми роботи у своїй педагогічній діяльності, а також – на становлення особистості як відповідального громадянина, що зацікавлений у благоустрої держави. Саме тому, зміст професійної підготовки магістрів-олігофренопедагогів має передбачати формування системи професійних умінь та навичок, що є важливим для розвитку фахової компетентності.

Ефективність діяльності спеціального педагога залежить від фахової компетентності. На думку О. Нагайчук [13], фахова компетентність характеризується здатністю до застосовування накопичених знань та умінь в потрібний момент і використати їх у процесі реалізації своїх професійних функцій та виражається в уміннях адекватно оцінювати ситуацію та здатності знаходити оптимальне рішення для досягнення найкращих результатів у професійній сфері

Слушними видаються роботи вчених, що характеризують особливості діяльності спеціального педагога, що визначають вимоги до фахової компетентності.

О. Гаяш [6] підкреслює, що корекційно-педагогічна робота спеціального педагога спирається на положення спеціальної освіти, ураховує вікові та індивідуальні особливості дітей відповідно до структури і характеру порушень, їх впливу на освітню діяльність і загальний розвиток.

На думку В. Сергеевої [18, с. 82] спеціальний педагог вивчає та фіксує динаміку

розвитку дітей, розробляє оптимальні стратегії взаємодії з кожною дитиною, планує шляхи освітнього й корекційно-реабілітаційного процесу, обирає ефективні форми, методи та засоби роботи з дітьми.

Відтак, належний рівень фахової компетентності дозволяє магістру-олігофренопедагогу більш осмислено підійти до здійснення функціональних обов'язків за обраним фахом, збагачує освітній процес новими смислами та сприяє професійному становленню. Слід наголосити, що професіоналізм магістрів-олігофренопедагогів у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку полягає в ефективному застосуванні інноваційних технологій та методик спеціальної, інклюзивної освіти та є проявом педагогічної майстерності й результатом розвитку фахової компетентності.

Л. Машкіна, досліджуючи процес підготовки вихователів, зосереджує увагу на тому, що становлення фахової компетентності охоплює чотири етапи. На першому етапі у здобувачів освіти формуються основи фахової компетентності, які включають інформаційні, мотиваційні та базові компоненти. Другий етап передбачає освоєння знань з фахових освітніх аспектів, таких як педагогіка, психологія та фахові методики. На третьому етапі проводиться систематизація та поглиблення отриманих знань, задоволення професійних потреб. Суть четвертого етапу полягає у післядипломному навчанні, яке включає проходження курсів підвищення кваліфікації, атестації та сертифікації. [11, с. 83].

Хоча визначення етапів розвитку фахової компетентності стосується майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, уважаємо дане обґрунтування слушним і для магістрів-олігофренопедагогів.

Процес становлення компетентностей не може бути ізольованим від дії впливів на особистість. Видається слушною думка О. Казачінер, О. Бойчук та А. Галій, які наголошують на тому, що формування компетентностей відбувається під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників належать особистісні, або суб'єктивні, індивідуально-психологічні характеристики включають в себе відповідальність за професійний розвиток і навчання, у поєднанні з позитивним ставленням до обраної професії та прагненням до постійного

самовдосконалення. Вони також охоплюють спрямованість на досягнення успіху у вибраній професії; об'єктивну самооцінку з високим рівнем нормативності у поведінці та культурі спілкування; а також здатність до навчання та інтелектуальні вміння. Зовнішні чинники включають вдосконалення вмісту та організації освітнього процесу, створення умов для ефективної практичної діяльності, формування сприятливого соціально-психологічного середовища, впровадження інновацій в роботу педагогічного колективу, а також використання сучасного навчально-методичного та науково-психологічного забезпечення для професійної підготовки [7].

Таким чином, можна стверджувати, що внутрішні та зовнішні чинники відіграють важливу роль у розвитку фахової компетентності. Ураховуючи вищевказане, до провідних внутрішніх чинників слід віднести індивідуальні якості особистості (відповідальність, спрямованість особистості, адекватна самооцінка, позитивне ставлення до професії тощо), а до зовнішніх – покращення змісту освітнього процесу через впровадження інновацій, зміцнення єдності теорії та практики, застосуванням сучасного методичного забезпечення, створення доброзичливої атмосфери.

Трансформації у галузі освіти, викликані демократичними реформами, не можуть не відобразитись на змісті професійної підготовки майбутніх педагогів з огляду на потребу українського суспільства в освічених, високоінтелектуальних фахівцях, здатних ефективно виконувати функціональні обов'язки.

А. Харківська зазначає: «Сучасні євроінтеграційні процеси та демократичні зміни, що відбуваються на теренах сучасної України, слугують каталізаторами змін у сучасному освітньому просторі. Освітня галузь покликана забезпечити виконання вимог суспільства щодо підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних майбутніх педагогів, здатних у своїй діяльності реалізовувати виховні, освітні та розвивальні функції» [19, с. 3].

Відтак, у сучасних умовах постає необхідним орієнтація на максимальне розкриття потенціалу особистості кожного здобувача освіти та розвитку компетентностей, що є результатом підготовки до майбутньої діяльності у закладі освіти.

На думку М. Берегової [1, с. 17], сучасні заклади вищої освіти вирізняються відсутністю

єдиного підходу до питання готовності спеціальних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання. З урахуванням цього факту можна визначити підготовку спеціальних педагогів до роботи в умовах інклюзії як систематичний процес, що спрямований на розвиток їх професійної компетентності.

На основі аналізу наукових джерел можна зробити висновок, що професійна підготовка магістрів-олігофренопедагогів має бути зорієнтована на підвищення інтелектуального рівня, активізацію пізнавальних процесів, удосконалення особистісних якостей, оволодіння фундаментальними теоретичними положеннями, сучасними методами викладання, знаннями та вміннями корекційно-розвивальної роботи, спроможності вирішувати комплексні завдання з проблем спеціальної та інклюзивної освіти відповідно до аспектів інтеграції з європейським та світовим досвідом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасне суспільство потребує фахівців, здатних діяти відповідно до вимог часу, сприймати сучасні реформи та вдосконалювати систему надання психолого-педагогічної допомоги дітям з порушеннями інтелектуального розвитку. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що належний рівень розвитку загальної і професійної компетентності безпосередньо впливає на становлення фахової компетентності та забезпечує формування особистості магістра-олігофренопедагога, здатного ефективно здійснювати корекційно-розвивальну роботу та психолого-педагогічну підтримку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Результати наукового пошуку дозволили зробити висновок, що рівень розвитку фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів впливає на спроможність сприймати, аналізувати та впроваджувати інноваційні діагностичні і корекційно-розвивальні технології вивчення дітей раннього розвитку з порушеннями інтелектуального розвитку, розробляти програми індивідуального розвитку, запроваджувати їх. Саме тому професійна підготовка магістрів-олігофренопедагогів повинна бути спрямована на набуття компетентностей, які дозволяють самостійно досягати поставлених цілей та успішно вирішувати складні фахові завдання. Перспективи подальших дослідження вбачаємо в з'ясуванні сутності та структури фахової компетентності магістрів-олігофренопедагогів у системі професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Берегова М. І. Підготовка майбутнього корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: формування професійних компетенцій / М. І. Берегова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2018. – № 3 (2). – С. 14–18.
2. Бистрова Ю. О. Тренінг як засіб підвищення професійної компетентності педагогів у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами / Ю. О. Бистрова // Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 11. – С. 24–34.
3. Бондаренко Н. В. Мейнстрім освітнього прогресу в Україні – компетентність ↔ креативність / Н. В. Бондаренко // Science progress in European countries: new concepts and modern solutions : Papers of the 9th International Scientific Conference. [Stuttgart], September 6. 2019. – Stuttgart, 2019 – С. 91–102.
4. Войтех О. Фахова компетентність офіцерів національного персоналу Збройних Сил України / К. Войтех, О. Войтех // Військова освіта. 2020. – № 1(41) – С. 70–78.
5. Галайко Ю. А. Педагогічна система формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів до спеціальної освіти у ЗВО / Ю. А. Галайко // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки. – 2020. – № 3. – С. 207–2013.
6. Гаяш О. В. Основні аспекти діяльності вчителя-олігофренопедагога в сучасних умовах / О. В. Гаяш // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). – 2019. – Вип. 12. – С. *.
7. Казачінер О. Професійна підготовка майбутніх магістрів зі спеціальності 016.02 спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка: дефектологічна практика в ЗДО та ІРЦ / О. Казачінер, Ю. Бойчук, А. Галій // Перспективи та інновації науки. – 2023. – № 1(19). – С. 163–175.
8. Кононова М. М. Професійний розвиток вчителя-дефектолога: концептуальні підходи до змісту і складників / М. М. Кононова // Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. 2019. – Вип. 178. – С. 11–119.
9. Кульбашна Я. Формування загальних компетентностей майбутніх лікарів / Я. Кульбашна, О. Ткачук // Педагогічний процес: теорія і практика, 2016. – Вип. 4. – С. 113–118.
10. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі / О. В. Мартинчук // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2018. – № 1. – С. 49–53.
11. Машкіна Л. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в освітньому процесі закладів вищої освіти / Л. Машкіна // Молодь і ринок. – 2019. – № 1. – С. 80–84.
12. Муромець В. Г. Розвиток загальних компетентностей студентів магістратури як об'єкт наукових досліджень / В. Г. Муромець // Освітологічний дискурс. – 2016. – № 1(13). – С. 121–130.
13. Нагайчук О. В. Формування загальних та фахових компетентностей у майбутніх інженерів-педагогів в процесі вивчення курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» / О. В. Нагайчук // Наукові засади підготовки фахівців природничого, інженерно-педагогічного та технологічного напрямків : матеріали III Всеукр. Наук.-практ. Інтернет-конф. [м. Бердянськ], 26-29 березня 2019 р. – м. Бердянськ, 2019. – С. 155–157. – Режим доступу : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10611/1/FORMUVANNYA%20ZAGAL%60NY%60X%20T A%20FAHOVY%60X%20KOMPETENTNOSTEJ.pdf> (дата звернення 12.12.2023).
14. Ниркова Ю. В. Формування загальної компетентності здобувачів освіти при викладанні «Медичної хімії» / Ю. В. Ниркова Л. П. Біланова, // Сучасні тренди медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. Конф. [Полтава], 24 березня 2022 р. – м. Полтава, 2022. – С. 216–217.
15. Нічуговська Л. Підготовка майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в сфері спеціальної освіти: можливості тренінгових технологій / Л. Нічуговська, Л. Ніколенко, В. Липа // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : «Педагогічні науки». 2021. – № (4). – С. 37–43.
16. Ноздрова О. П. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя у закладах вищої освіти / О. П. Ноздрова // Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць. – Одеса, 2022. – С. 112–122.
17. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : метод. Посіб. / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. – Київ : ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. – 208 с.
18. Сергєєва В. Ф. Вектори компетентнісно орієнтованої фахової підготовки майбутніх учителів-дефектологів / В. Ф. Сергєєва // Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2023. – № 44. – С. 82–90.
19. Харківська А. А. Теоретико-методологічні аспекти виховання креативного ставлення до професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти / А. А. Харківська // Теорія і методика професійної освіти. – 2018. – Вип. 15. – Режим доступу : https://e06d2b5d-7482-48f3-9eee-3163dd30a024.filesusr.com/ugd/2f377b_816240454b714aa38409a8a611e32dd7.pdf (дата звернення 12.12.2023).

References

1. Berehova, MI 2018, 'Pidhotovka maibutnoho korektsiinoho pedahoha do roboty v inkliuzyvnomu seredovyshchi: formuvannia profesiinykh kompetentsii' [Preparing a future correctional teacher to work in an inclusive environment: development of professional competencies], *Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynskyi. Pedagogical sciences*, no. 3(2), pp. 14–18.
2. Bystrova, YuO 2018, 'Treninh yak zasib pidvyshchennia profesiinoy kompetentnosti pedahohiv u sferi inkliuzyvnogo navchannia ditei z osoblyvymy osvithnomy potrebamy' [Training as a means of increasing the professional competence of teachers in the field of inclusive education of children with special educational needs], *Aktualni pytannia korektsiinoy osvity. Pedahohichni nauky*, no. 11, pp. 24–34.
3. Bondarenko, NV 2019, 'Meinstrim osvitnoho prohresu v Ukraini – kompetentnist ↔ kreatyvnist' [The mainstream of educational progress in Ukraine is competence ↔ creativity], *Science progress in European countries: new concepts and modern solutions*, Stuttgart, pp. 91–102.
4. Voitekh, O & Voitekh, K 2020, 'Fakhova kompetentnist ofitseriv natsionalnoho personalu Zbroinykh Syl Ukrainy' [Professional competence of officers of the national staff in the Armed Forces of Ukraine], *Military education*, no. 1(41), Pp.70–78.
5. Halaiko, YuA 2020, 'Pedahohichna systema formuvannia profesiinoy kompetentnosti maibutnikh bakalavriv do spetsialnoi osvity u ZVO' [Pedagogical system of developing professional competence of future bachelors for special education in higher educational institutions], *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: Pedagogical sciences*, no. 3, Pp. 207–213.
6. Haiash, OV 2019, 'Osnovni aspekty diialnosti vchytelia-olihofrenopedahoha v suchasnykh umovakh' [The main aspects of the activity of the oligophrenoeducator in modern conditions], *Current issues of correctional education (pedagogical sciences)*, no. 12, 358 p.
7. Kazachiner, O, Boichuk, Yu & Halii, A 2023, 'Profesiina pidhotovka maibutnikh mahistriv zi spetsialnosti 016.02 Spetsialna osvita. Olihofrenopedahohika: defektolohichna praktyka v ZDO ta IRTs' [Professional training of future masters in specialty 016.02 special education. Oligophrenopedagogy: defectological practice in the kindergarten and IRC], *Perspectives and innovations of science*, no. 1(19), Pp.163–175.
8. Kononova, MM 2019, 'Profesiinyi rozvytok vchytelia-defektoloha: kontseptualni pidkhody do zmistu i skladnykiv' [Professional development of a special education teacher: conceptual approaches to content and components], *Scientific notes of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko. Series: Pedagogical sciences*, no. 178, Pp. 11–119.
9. Kulbashna, Ya & Tkachuk O 2016, 'Formuvannia zahalnykh kompetentnostei maibutnikh likariv' [Forming general competencies of future doctors], *Pedagogical process: theory and practice*, no. 4, Pp. 113–118.
10. Martynchuk, OV 2018, 'Kontsepsiia pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u haluzi spetsialnoi osvity do profesiinoy diialnosti v inkliuzyvnomu osvitnomu seredovyshchi' [The concept of training future specialists in the field of special education for professional activity in an inclusive educational environment], *Collection of scientific works of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, no. 1, Pp. 49–53.
11. Mashkina, L 2019, 'Formuvannia fakhovoy kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku v osvitnomu protsesi zakladiv vyshchoi osvity' [Forming professional competence of future educators of preschool children in the educational process of higher educational institutions], *Youth and the market*, no. 1, pp. 80–84.
12. Muromets, VH 2016, 'Rozvytok zahalnykh kompetentnostei studentiv mahistratury yak ob'ekt naukovykh doslidzhen' [Development of general competencies of master's students as an object of scientific research], *Educational discourse*, no. 1(13), Pp. 121–130.
13. Nahaichuk, OV 2019, 'Formuvannia zahalnykh ta fakhovykh kompetentnostei u maibutnikh inzheneriv-pedahohiv v protsesi vyvchennia kursu «Bezpeka zhyttiediialnosti ta okhorona pratsi»' [Forming general and professional competencies of future engineers-teachers in the process of studying the course «Life safety and occupational health and safety»], *Scientific principles of training specialists in natural, engineering-pedagogical and technological fields*, Pp. 155–157, viewed 12 December 2023 <<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10611/1/FORMUVANNYA%20ZAGAL%60NY%60X%20TA%20FAXOVY%60X%20KOMPETENTNOSTEJ.pdf>>.
14. Nyrkova, YuV & Bilanova, LP 2022, 'Formuvannia zahalnoi kompetentnosti zdobuvachiv osvity pry vykladanni «Medychnoi khimii»' [Forming the general competence of students in the teaching of «Medical Chemistry»], *Modern trends in medical education: prospects and achievements: educational and scientific materials. Conf*, Pp. 216–217.
15. Nichuhovska, L, Nikolenko L & Lypa V 2021, 'Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do innovatsiinoy diialnosti v sferi spetsialnoi osvity: mozhlyvosti treninhovykh tekhnolohii' [Training future teachers for innovative activities in the field of special education: possibilities of training technologies], *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: «Pedagogical Sciences»*, no. (4), Pp. 37–43.
16. Nozdrova, OP 2022, 'Formuvannia profesiinoy kompetentnosti maibutnoho vchytelia u zakladakh vyshchoi osvity' [Forming the professional competence of the future teacher in institutions of higher education], *Modern problems of education and upbringing*, Pp. 112–122.

17. Pometun, OI, Hupan NM & Vlasov VS 2018, *Kompetentnisno oriietovana metodyka navchannia istorii v osnovnii shkoli [Competence-oriented method of teaching history in primary school]*, TOV «KONVI PRINT», Kyiv.

18. Serheieva, VF 2023, 'Vektory kompetentnisno oriietovanoi fakhovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv-defektolohiv' [*Vectors of competence-oriented professional training of future special education teachers*], *Scientific journal of MP Drahomanov NPU. Series 19. Correctional pedagogy and special psychology*, no. 44, Pp. 82–90.

19. Kharkivska, AA 2018, 'Teoretyko-metodolohichni aspekty vykhovannia kreatyvnoho stavlennia do profesiinoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity' [*Theoretical and methodological aspects of fostering a creative attitude to the professional training of future teachers of preschool education*], *Theory and methodology of professional education: elect. Of science professional type*, no. 15, viewed 12 December 2023 <https://e06d2b5d-7482-48f3-9eee-3163dd30a024.filesusr.com/ugd/2f377b_816240454b714aa38409a8a611e32dd7.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2023 р.